

Չի և քե հատուեցան երկիրն երկիր , և համօրէն էակք ,
Եւ քե՛ համայն գոյակք և էակք խնամարկին և փրկինն՝ :
Մինչ զայս՝ համախառն երգակցեալ՝ քաղցրաճայն երգէին ,
Չայն երգոյ քնարից հրաբունից որձաղանգս քաղցր ու ախորժ
Երկոյս և տառել քան զերկոյս յերկինն հնչեցին ,
Եւ համօրէն իսկ հնչլք բաղմնաբոյլք հրանխեալական սեռից
Միաձաղայն խոնարհեալ , պատկառ ՚ի դէմս , պագին երկիր
Անձառելին Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն անմահի :
Մինչ այս մինչ այն՝ երկիրն վերելք կէս ՚ի կէս փռեկտեցան ,
Եւ գնդապետն Զուարթթոյն զատուց խմրից Գարրիէլ ,
Ի թեւ արադաթեռնչս անդէն հաճէ՛ւ յերկրս սլացեալ ,
Եկն եկաց խոնարհաբար առ հրեշտակն մարմնաւոր ,
Ի լուսազեղուն խորան կենաց բանին՝ Մարիամ .
Եւ զայս՝ պատկառ դիմօր առ նա վերերեկաց բան .
« Թէ՛ ուրախ լի՛ր յաէտ հրճուանօր բերկրեալ Տէր ընդ քեզ՛ »
Եւ նա՛ ՚ի նմանէն զայս լսելով բան , խռովեցաւ յանձն ,
Եւ ՚ի մեծ իսկ մտաց անկաւ յուզմունս և տատանմունս ,
Եւ անդիտանայր , զի՛նչ ինչ հրէշտակայինն իցէ ողջոյն :
Առ ՚ի անջատ և փարսաւ գործել զնորին մտաց ծփմունք ,
Առ նա աաց թէ՛ , « Մի՛ բնաւ մի՛ երբէք դու երկնչիր .
Չի վերնաբնակ Արքային ահաւորի ետդ փառելի ,
Եւ ահա ՚ի քողդ արգանտ յղացես զնա , և լիցիս տիրածին .
Նա մեծ լիցի , և դարձ որդի Հօր վերնոյն զնա կոչեացեն .
Բազմաց իսկ լիցի աղատիչ , և անուն աոցէ Յիսուս ,
Եւ ՚ի նմանէ բոլոր դասք դժոխսբանակաց դողապեն .
Նովաւ խաւար և մութ աշխարհիս լիցին հալածական ,
Նովաւ և խզեացին հատիկն մեղաց շղթայք աղամանդեայք :
Ամենապիւր դգաւաղան նախածնողաց իւրոյ զարմին
Տացէ նմա . և նա ՚ի գաջ արքայական բանուցէ յաէթս .
Արքայութեան դաւազանին չի՛ք երբէք կէտ պայմանի .
Ի շարս անկէտ ՚ի յաջ իւր տէրունի գտիեղբսս սլարագրէ՛ » .

Բրուսիոյ դէմ է և Գերմանիոյ հարաւային վիճակաց՝ հիւսիսային դաշնակցութեանը հետ միաւորութեան անհարկութիւն կրնէ ։

Միևնոյն լրագիրը հետեւեալը կը յաւելուրական նորահաստատ օրինաց վրայօք ։

«Օւր տեղը կրնն ոմանք թէ անիկա գինուրական կարգաւորութեան վերաբերեալ օրէնք մըն է ։ մեք հաստատապէս կը հաւատամք թէ ժամանակին պարագաներէն ծագած օրէնք մըն է ։ վասնզի եթէ Ստոկհոլմի պատերազմը տեղի չունենար , եթէ չպատահէին այն ամեն դէպքերը որոնք իտալական միութիւնը՝ ինչպէս նաև գերմանական միութիւնը , ապագային մէջ՝ Գաղղիոյ դէմ իբրև վտանգ ներկայացուցին , եթէ կրնամք այս բաները տեղի չունենային , ոչոք Գաղղիոյ մէջ պիտի խորհէր ցինսուրական կարգաւորութիւնը նորոգելու և զօրաբանակին պատրաստ գինուրաց թիւը աւելցնելու ։ Արդ այս դէպքերը և այս վտանգները՝ որչափ և ծանր կերևին այսօր , չեն կրնար մշտնջենաւորապէս մնալ ։ Վասնզի անկարելի է որ Լաւոյան դարերով զօրաբանակ մի ըլլայ՝ պատրաստ միշտ ՚ի պատերազմ , և պատերազմի դաշտ մի ըլլայ՝ միշտ արեւմտիկ ներկուած ։ Ուստի այս դժուար կացութիւնը՝ յորում այժմ կը գտնուիմք , անցողական է և վախճան մի պիտի ընդունի կամ դեռ պահանջ խտութեան միջոցաւ կամ գինուր գորութեամբ» ։

Դոտոնի Թայմը լրագրոյն մէջ ևս հետեւեալ յօդուածը կը կարդամք ։

«Բրուսիոյ մէջ , գինուրական պատրաստութեանց գործունէութիւնը ամենէն չղաղարեցաւ ձմեռան սաստկութեանը պատճառաւ ։ Բնականապէս այս օրերս հրամաններ տրուեցան՝ որպէսզի աչքէ այնին և քննութիւն ընդհանրապէս ամեն երկրամասերէն ընկնէ վերաբերեալ նիւթերը , հասկնալու համար թէ ինչ կրնայ սպասուիլ անոնցմէ պատերազմի ժամանակ ։

Կ՝ Պօլսոյ դադիւրէն օրագիր մըն ալ կըսէ ։

«Իրականութեան հասած լուրերուն մէջ այնպիսի լուր մի կայ , որ մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է ։ Բեզէրգիւրիէն կը ծանուցանեն թէ մեծ գործունէութիւն մի կը տիրէ Վրոնշլատի նաւահանգիստը , ուսկից մեծ նաւատորմով մի պիտի մկնի դարնաւ մէջ՝ հրամանատարութեամբ Կոստանդնուսոս մեծ դքսին , ինչպէստապէս ծովեզերքը այցելութիւն ընելու համար ։ Ոմանք այս եղելութեան մէջ պատերազմական որոշմանց նշան մի կուզեն անսնել ։ Բայց մեք այս եղելութեան բոլորովին հակառակ կարծիք մը ունիմք» ։

Վերոյ գրուածներէն ընթերցողը դիւրաւ կրնանայ Լաւոյի դադարական այժմեան կայութիւնը ։

որ՝ ինչպէս կը տեսնուի , մոխրի ներքե ծածկուած կայծ մըն է ։ ուսկից կրնայ հրդեհ մի ծագիլ՝ եթէ հոգի քիչ մը սաստկութեամբ փչելու ըլլայ ։

ՏԵՏՐԱԿ ՊԱՐՏԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ(1)

(cahier de charges)

(Շարունակութիւն է ։ վերջ ։)

ՅԵ՛ . 15 . Կայսերական կառավարութիւնը կը շնորհէ այս Բնկերութեանը ՚ի փոխարէն իւրյանձնառու եղած պարտաւորութեանցը , պատահական զննութեան և վտանգիլը՝ զարտօնութիւնը տուրք մի առնելու ՚ի վերայ ապրանքային նաւերը պիտի բեռնաւորուին և նաւերէն ցաւնը պիտի ելլին ։ Լա այս հարկահանութիւնը պիտի տնէ 1 4 քրորդ յօդուածով որոշեալ և շնորհեալ բոլոր ժամանակը , և տուրքը պիտի առնուի յիշեալ ծովեզերքին բոլոր երկայնութեանը վերայ մտած ու ելած ամեն վաճառքներէն ։ Լա տուրքը կարգադրեցաւ վերջին ցահաստութեամբ մի , որ յարակից է ներկայ պայմանագրոյն , և զոր կայսերական կառավարութիւնը քննած ու վաւերացուցած է ։

Լա տուրք տարեկան անմաքուր (brut) արգիւնքէն հարուրին տասնեկու (12 0/0) կայսերական կառավարութեանը պիտի վերաբերի ։ և ասոր համար քննութեան կանոնադրութիւն մի պիտի հաստատուի կանխաւ համաձայնութեամբ կայսերական կառավարութեան և ծովեզերքին Բնկերութեանը ։

ՅԵ՛ . 16 . Ծովեզերքի տուրք պիտի չառնուի ճանապարհորդներէն և իրենց կահկարասիքէն որ վաճառաց կարգը չեն կրնար դատուիլ ։

ՅԵ՛ . 17 . Բնկերութեան գործը պիտի ըլլայ ծովեզերքին շինութիւնը և մաքսատան առջև լեցընելը , սակայն եթէ մաքսատան Վարչութիւնը ուզէ , անոր հետ համաձայնութեամբ ծովու մաս մի իրրև աւազան ապաստանի պիտի սահմանէ և շինէ ։ Լա այս աւազանը՝ որ ընկերութեան ծախիւքը պիտի շինուի , շնորհաւ հարկահանութեան արամաքութեանցը ենթարկուած պիտի ըլլայ ։

ՅԵ՛ . 18 . Բնկերութիւնը պարտաւորեալ է իւր շինութեանց սահմանին մէջ լուսեայ ախաներ (կէրիլ) հաստատել մինչև ՚ի ծով , ստորերկրեայ լուսեայ շինութեան կանոնացը համեմատ ։

ՅԵ՛ . 19 . Բնկերութիւնը իշխանութիւն պիտի ունենայ քար , կղմիտրի (թուլայի) հող և իւր շինութեանցը հարկաւոր ուրիշ նիւթեր պատրաստել և առնուլ տէրութեան վերաբերեալ երկիրներէն՝ առանց հատուցման , նմանապէս իշխանութիւն պիտի ունենայ՝ այս նիւթերը նաւերը բեռնաւորելու համար ։

(1) Տես լրագրոյն ցախցնքային բիւր ։

մար , նաւամատոյց մի շինել տալ Բարշեաք կոչուած ծովեզերքը տէրութեան վերաբերեալ տեղի մը վերայ՝ այն պայմանաւ որ շնորհաւ արտօնութեան պայմանաւոր լմընալէ ետև , այս նաւամատոյցը տէրութեան վերադառնայ ձրիարար ։ Ստանաւոր անձանց վերաբերեալ երկիրներէն առնուած ամեն նիւթերուն արժէքը պիտի վճարուի ընկերութեանէն համաձայնութիւն մի հաստատուելով նոյն երկիրներուն տէրացը ու ընկերութեանը մէջ ։

ՅԵ՛ . 20 . Կայսերական կառավարութիւնը իշխանութիւն պիտի ունենայ շինութիւնները հսկելու պաշտօնիւ գործակալ մի կարգել իւր կողմանէ ։ որ ամսական վարձքը ընկերութեանէն պիտի վճարուի մինչև որ շինութիւնները լմընան ։ Բայց յետ այնորիկ եթէ կառավարութիւնը ուզէ տակաւին երկրացիներէ այս գործակալութեան տնօրութիւնը , ընկերութիւնը պարտաւոր պիտի չըլլայ անոր ամսական վճարելու ։

ՅԵ՛ . 21 . Ծովեզերքին արտօնութեան հրովարտակը իրեն յանձնուելուն պէս , Բնկերութիւնը պարտաւոր պիտի ըլլայ օսմանեան կայսերական Վանքան աւանդ գնել 10,000 լիւր , բաղաւաղեալ հասարակութեան մէջ անցած օսմանեան արժէքներէ ։ Կառավարութիւնը այս աւանդը պիտի վերադարձնէ ընկերութեանը՝ մաքսատան հատուածոյն շինութիւնը լմընալէ անմիջապէս ետք ։

ՅԵ՛ . 22 . Կայսերական հրովարտակին ամսաթիւէն 12 ամիս ետև , եթէ տակաւին ծովեզերքի շինութիւնը չէ սկսած , կառավարութիւնը իշխանութիւն պիտի ունենայ յարգուելիս զրաւել երաշխաւորութեան համար սահմանուած յիշեալ աւանդը ։ Լա եթէ շինութիւնը չէ լմընցած ՚ի հասանել հնգամայ պայմանաժամուն՝ որ որոշուած է Չորրդ յօդուածով , կառավարութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ զրկել Բնկերութիւնը ամեն արտօնութիւններէն՝ որոնք շնորհուած են իրեն զօրութեամբ ներկայ պայմանագրութեանը ։

Եթէ մեծապոյն զօրութեան մը (ֆօրս մաժօր) պատճառաւ Բնկերութիւնը արգիլուի որոշեալ ժամանակաց մէջ յիշեալ շինութեանց ձեռք զարնելու , այս արգիլքը ստուգուելէ ետև , մէկ տարուան վերջին պայմանաժամ մի ևս պիտի շնորհուի ընկերութեանը ՚ի կողմանէ կայսերական կառավարութեան ։

ՅԵ՛ . 23 . Լա ծովեզերքը իբրև ծովային հասարակաց ճանապարհ հաստատուելու պիտի պահուի վաճառականութեան և նաւարկութեան հարկաւորութեանցը համար ։ վասնորոյ կառավարութիւնը կը պարտաւորուի արգիլելու որ և է վաճառուին ծովու այս ծովեզերքին առջևէն , նմանապէս պիտի արգիլէ որ և է շինութիւն անոր լայնութեանը վերայ որ

«Չիարդ արդեօք , ասաց նմա Ստոտածամայրն , ինձ այդ լիցի ,
Զի ես ինքն ընաւ իսկ ամենեկն զայր չգիտեմ» ։
«Հայրն ՚ի բարձանց երկնից , Զուարթունն արար պատառախանի ,
Ըզակդ իւր Ստոտածային ՚ի քեզ աչսօր ներշնչեցի ,
Եւ զօրութիւն Բարձրելոյն՝ լիցի քեզ շուք և հոգանի» ։
Այն ինչ երկնից լուսաթուիչ բոլոր զօրաց գնդապետն
Կամկն զթեւ բանիցն հասանել աւետար ,
Լուսափայլ և ոսկեզունակ զորոնք անդէն բայան երկնից ,
Եւ բոցանիթ զուարթնոցն զունտ գումարտակը յերկնից ելին ,
Եւ գլխարս հոգեհոգաւոր և քաղցրահիշիւնս ՚ի ձեռս իրեանց առեալ ,
Դասակ դասակ կարգ ըստ կարգէ աստի կային և անտի ։
Եւ ապա Արեգակն յախտեանից՝ Բանն Հօր միածին ,
Ի կառս բաղմնցաւ Սերովրեցի և Քերովրեցի ,
Եւ անթիւ բաղմութիւն լուսաճեմ հրանիթ վերնարեակաց
Պարսաւանաթիւ և զկառօքն առեալ՝ գլխարս հնչեցին ։
Եւ սոյնպէս անտուտ խոնարհեալ յերկնից յերկրս իջաւ ,
Եւ ՚ի մաքուրն մտաւ յարգանտ որդոյ կուսին Մարիամայ ,
Եւ անմարմնաւորն՝ զՄարմին մարդկային զգնելով ,
Զինի լոման ժամանակի անտուտ յարգանտէ՝ զերթ շող
Արփային՝ ՚ի Բեթղէմէմ ծագեցաւ յաշխարհն Վաթիայ ,
Եւ ՚ի խանձարուրս պատեալ , յանրանից եղաւ մտուր ,
Զի վայրն այն , յորում ծագեցան իր իսկ անձուկ ։
Եւ շող Ստոտածային անդ յայնժամ սփռեալ տարածեցաւ ,
Եւ ՚ի շողոյն՝ հովուաց խումբ , որ ՚ի մօտակայ գաւառ ,
Յարհաւիրս էին ընրոնեալ և զարհուրեալ մեծապէս ։
Զի նոր էր և սքանչելի շողն այն , յերկնից յերկրս ծագեալ ։
Աւ ՚ի փարատ ՚ի նոցունց առնել զերկիւղ , Զուարթունն երկնից՝
Ի թեւ լուսաճանչ հասեալ հաս , նոցին երեւցաւ ,
«Եւ ձեզ , ասէ , ո՞վ արք , բան բերեմ մեծ ուրախութեան ,
Զի ձեզ այսօր ըստ ծագեցաւ անձաւ , և փրկիչ ծնաւ» ։
Այնինչ զայս աւետար բան ՚ի յեզր ամէր Զուարթունն ,

Յանկարծուտ յեզակարծուտ լուսադարմ կրկնախաղաց
Բայց յոյնահոյք քաղցր երգօք՝ զայս երգելին ասելով ։
«Քնաւք ՚ի բարձունս ահաւոր և անձուկն լին ,
Ի յերկիր խաղաղութիւն , և ՚ի մարդկան սաւ հաճութիւն» ։
Եւ նաքա զայս , յոյնապոյն անդէն թռեան ՚ի կամար ,
Եւ շուրջանակի զգահոյիւք կայեալ Բարձրելոյն ,
Դաշնակաւոր ՚ի ջնար հրանիթ տակաւ քաղցրաչոյնըս
Հնչեցուցեալ զայս միահամուռ երգելին ասելով ։
«Այսօր եղև փրկութիւն և աւետութիւն մարդկան ազգի» ։
Եւ չև մութն աշխարհի փարատեալ , առաւօտն արփանայր ,
Գունդ գունդ համախառն հասեալ անդանօր հովիտի սյեր ,
Գունակ գունակ ծաղկամբք անուշադաւ բուրման , և լսեկար
Զփայր լցին , և պարսաւեալ գեղարար ՚ի սրինդ հովուական ,
Եւ ՚ի տաւիղ քաղցրահիշիւն , երգեցին զմագունն Տեառն ։
Եւ ՚ի յովեանն մտեալ , զարբայն տեսին նորածին ,
Եւ խոնարեալ բոլորերին , երկրպագին անմահին ։
Եկայք օն այժմիկ համայն երկրպագութեան Յիսուսի ,
Ընդ սրբաբան Սերովրեցի և զուամբս Քերովրեցի ,
Եւ ընդ Քրիստոսատեան հովուաց կաճառս երգակցեալ ,
Ի քնար սրտից երգել զովեղով , և օրհնել նաւագեղով
Զանձաւ և զսրբաբարս ծագունն Արփայն անաղատ ,
Ծոցածին Բանին Հօր ահաւորի և երկնաւորի
Փրկչին աշխարհի , և մերոյ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի ,
Եւ զաղաչանս առ նա՝ և առ նորին համազօրակիցս
Եւ հակիցս ՚ի խորոց վերջնայեղ սրտէ ՚ի յերկնս ։
Զի ՚ի յերկնաւտ անտի բարձանց , զշնորհաց և զորոքմութեան
Ի մեզ ՚ի բոլոր ՚ի նա հաւատալեալ հիշեց զկայսլիկ ,
Եւ իւրով Ստոտածային լուսով՝ զխաւարեալ փայլեաց ,
Եւ զմեզք լցեալ զհոգին սուրբս արասցէ և մաքուրս ։

Ի Մարտի 1867

Յօրինեաց

Սիրտից Յ . Մ . Զօրաբան ։

Հասարակաց շրջաբերութեանը սահմանուած է, բայց ի խուզերէ (քուլիս) կամուրիշ ապաստաններէ ի պէտս պահակաց ոստիկանութեան, մաքսատան և հասարակաց ծառայութեան վերաբերեալ ուրիշ վարչութեանց, եթէ շինել հարկ ըլլալ :

Յօդ. 24. Կերկայ պայմանագրութեան յօդուածոց մեկնութեան վրայօք երկու կողմանց մէջ պատահած ամեն վէճերը պիտի դատուին և որոշուին միջնորդ դատաւորներէ բաղկացեալ յանձնաժողովէ մի, որոնք հաստատ թուով պիտի կարգուին յերկուց կողմանց : Այս միջնորդ դատաւորաց որոշումը անբողոքելի պիտի ըլլայ, և ի դիպուածի հաստատութիւն ձայնից երկու կողմանց, անոնց վերայ ուրիշ միջնորդ դատաւոր մի յաւելցուելով, վէճերը պիտի որոշուին կատարելապէս : Այս յանձնաժողովը միայն կայսերական կառավարութեան և ընկերութեանը մէջ պատահած վէճերուն որոշմանը համար պիտի կարգուի : Իսկ միւս վէճերը՝ որոնք կրնան առկա ունենալ ի մէջ այս ընկերութեան և երկրորդական տէրանց կամուրիշ անձանց հետ, աւելցնելու դատաւորաց անձանց առջև պիտի դրուին :

Յօդ. 25. Կերկայ արտադրիքը՝ իւր համայնութեամբ, ենթարկուած է օսմանեան կայսերութեան ընդհանուր օրինաց, և քարձրագոյն Կրան գերակայ հսկողութեանը ներքև պիտի դրուի, որպէսզի արտադրիքի սկզբունքը և անոր յատկացեալ օրէնքը հաստատուին պահուիլ և յարգուիլ :

ԱՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդհանրաբար պէտք է հասկենալ կարեւոր լուրերը կը հաղորդեն մեզ ի հրատարակութիւն :

Յունուարի 15ին կիրակի օրը ազգային ընդհանուր ժողով մը գումարուեցաւ այստեղ, ուր հրապարակուած էին Ընդհանրաբար բոլոր հայերը առհասարակ : Այս ժողովոյն մէջ խորհուրդ եղաւ ազգային մը յուշարկել ազգային բարեբար վստահութեամբ : Այսպէս փաշային, խնդրելով ի նմանէ որ բարեհաճի հրաման առ շինութեան սուրբ եկեղեցւոյն տեղւոյն, որ շատ հինգած է ու փլշելու վիճակի մէջ կը գտնուի : Ժողովական յարգելիները՝ որոց թիւը 80ի չափ էր, այս բարեպաշտ առաջարկութիւնը ամենայն սիրով ընդունելով, միանգամայն արժան

ՈՎՍԱՆԱՅ

Ի վաղ ժամանակա՝ ի ժամանակ մարդարկից և նա հոգեւորաց կայր գեղեցիկ քաղաք մի, յարմար յոռի մեծահանգիս կառարկէր տուն, և տարաշխարհիկ ի կողմանց կողմանց գոյնի տեղանք մտանել, ի տարածման տնային ընդհանրութիւն արանց բազմաթիւն արտադրուած ի հին տեղին խոնկէն, անդանօր էր յուզումն և շնչելն ի միջի նոյս :

Թագաւոր իմն է, բարձրարարուած դռնին, ի միջի մերում : Անդրաշխարհ, ի վերայ գիտելի արդեօք, ի թագաւոր էր նա : Կա հեծեալ էր հեղափոխ յիշուց մայր էր հաւատարմոյն լինել զի գոյր նշան մեծափառութեան յերես նորս : Երկրի ի քաղաքն, որ հանգիւս նորին, և առ յոյնարարուն կաճառս ամբարից շուրջ զիրովն խոնկել, հայկաց, կերպարանք նորս լի և զեղուն էր զթաւածութեամբ և տիրակալութեամբ : Եւ սակայն՝ երես և բն ընտախալեալ էր սիրով և խոնարհութեամբ և բարեցանկութեամբ : Յոգունք յամբարից յառաջ շին տեսեալ զնա, այլ լուեալ էր զբարեհոշակ համարաց նորին : Լուեալ էին նաեւ, թէ զինչ ինչ զօրծն հրաշագանս և սխարասարստ գործեր : Ոմանք յայնց ամբարից առեալ դարտարին զգետս խրեանց, և սիրտ ածեալ տարածանքին ի գետին, վասն անցանկել թագաւորին : Այն այս նշան էր զյարգանս և զանձնութիւնն ցուցանելը, որ էր հասարակ յորեւր յայնմ դարձ : Մանկանց գումարտակ և գառակ ոստս ի ծառաց արմաւենեաց հատանէին, և ի ճանապարհի տարածէին : Երկրագոյն տեսարան իմն էր : Ընդ օդս ծածանէին ձօնէն զմեղս արմաւենեաց, և զմանկական բարձրացուցեալ էին զնայն ի յիւրս սուրբ և զհոգեւորական : Կարի տիրութիւն էր զնոյն լուեղեր : Անչինչ յառաջ նորս ձգէին, Ուսանայ յորդին Գաթալ օրհնակն որ զայս յանուն հառն, երգէին :

Անգղիականէն հան ի հայ

Ի Սմարանդ : Սկրտից Յ. Մ. Զորաբեան :

ու պարտք համարեցին շնորհակալութեան և երախտագիտութեան խոնարհագիր մըն ալ ուղղել առ Կորին Վսեմութիւնն վասն ազգասիրական բարձր պաշտպանութեանն՝ զոր եզրկական կալուածոց խնդրոյն մէջ փութացաւ մատուցանելու ազգին՝ ի նպաստ իրաւանց աղքատին :

Այս երկու աղերսագիրքերը նոյն ժողովոյն մէջ գրուեցան և ստորագրուեցան թէ՛ ժողովականներէն և թէ՛ ուրիշներէն : և այժմ փայն Ընդհանրաբար Հայոց ստորագրութեանց թիւը, ուր 50 կամ 60 Հայոց առն կայ, 90ի հասած է :

Հիտեալ նամակը՝ որ աղգային միջնորդական լուրեր կը պարունակէ, Գահիրէն յուղարկուեցաւ մեզ Ընդհանրաց մէջ հրատարակելու համար :

Գահիրէ, 13 Յունուար 1868 :

Յարգոյ խնդիր Արշալուստ :

Հանգուցեալ ազգասէր Գաթալեան վանքի Կարապետ աղայի ազգագրու կողմէ, որ շահասէր անձինք ու մանք անդործադրելի ընելու համար ամեն ջանք և ճիգ բերն ու կընեն, ճշմարտ ազգասէր անձինք ալ ազգային շահոց նախանձախնդիր ըլլալով միաներուն դէմ ոչ նաեւ զօրութեամբ աշխատելով գործադրելի ըրին դոյն և աղղը քանի մը տարիէ ի վեր նոյն կառնին արդիւնք կը լսելի : Այսպէս ուրեմն, նախընթաց տարիներուն նման, այս տարի ալ, կտակին մէջ նշանակեալ տարեկան 60 հոսիս յորեւր Առաջնորդարանս եկաւ և ազգային ժողովոյն անօրէնութեամբ 140 Հայ կարօտելը բաժնուեցաւ : Հաւատարմութեան Կորին կտակին տրամադրութեան համաձայն, տէր Գաթալեան Գաթալեան ազգային պահանջուած տարեկան գումարն ալ առնուելով՝ անոր մէջն 40 000 զուրուք որ Գահիրէի զպատան աղքատ աշակերտաց հագուած շինուելու համար սեպտեմբերուած է, Գաթալեան աշխուհի Արուս հանձնի աղգասէր փոխանորդին ձեռք 123 1/2 նարէն ոսկի յազգային Առաջնորդարանս զրկուեցաւ և քաղաքի վարժարանին թէ՛ մանչ և թէ՛ աղջիկ 44 աղքատ աղջոց ընտրելու հաւատ շինուեցաւ : Նախընթաց տարիներուն պէս և այս օր ալ, ըստ կտակին, հանգուցեալն հոգին պաշտօն և պատարագ մատուցանելով՝ յիշեալ աղջոց հանդիմանելով ըստ նշանակեցան, և բոլոր ժողովոյնց հետ նոյն մանկունքն ալ աղջիկներն առ Արուսուած վասն լուսաւորութեան հոգին հանգուցեալ բազմաթիւ աղքատ բարեբարին, և վասն կենաց երկարութեան այնոյնի որ անձնաւ ուրիշաբար աշխատեցան կտակին գործադրութեան առջին երեք օրէկները ետ մեկել :

Կարկաժայէն բարեպաշտ Հայ մի կըզրէ մեզ :

«Հայաստանեայցի նոր հանդստարանի տեղւոյն նորա կառուց եկեղեցին ի Զեքորդում անցեալ Նոյեմբերի բացաւ ազգային և օծմամբ յանուն սրբոյ Երրորդութեան : Յունուար թէ՛ օծումն նորս ի քահանայից՝ ըստ օրինի ըսալ իցէ, զխոնութեամբ և հրամանաւ թեմակալ եպիսկոպոսին և ոչ ըստ հաճոյս՝ որպէս այլ ամենայն անօրէնական մատակարարութիւնք վերաբերեալ ի տեսուեց եկեղեցւոյն » :

ՆՈՐԱՆՍԻՊ ՄԱՆԵՆԵՐ

Ուրախ սրտիւ կը լսեմք և կը տեսնեմք որ Երուսաղէմի սրբոց Գաթալեանց վանոց տպարանը՝ որուն տեսչութիւնը Կաթալեանց արժաւ. Մատթէոս վարդապետին յանձնուած է, օրըստօրէ յառաջդիմելու ու զարգանալու վերայ է. և այս մեր ըսածին ապացոյց մի կը համարուի յիշեալ տպարանէն մեծ տես ի լոյս ընծայուած երեք նորատիպ մատեանները : որոց տպագրութեան մաքրութիւնը նշանակութեան և զօրութեան արժանի կը համարեմք :

Մենեոք մանկանց եւ երիտասարդաց կամ առաքիներեան ձաւբան :

Ութամալ 361 Երեսէ բաղկացեալ բարոյական գիրք մըն է. զոր պատուելի պարոն Տիգրան Հ. Թ. Սաւալանեանց զմեռնացի բազմաթիւն գործէտը հոյերէն մարտի աշխարհարարի թարգմանած է : Այս երկարութիւնը՝ որուն անունը բաւականապէս կը յայտնէ իւր պատուականութիւնը, քաղցր ու համոզական կերպիւ կը տրեւնէ աղջոյն իրենց կատարելու պարտքը՝ անոնց աշայ առջև դնելով այն ամեն պակասութիւնները՝ որոցմէ զոչնաւ կը պարտաւորին. կամ եթէ ունին պէտք է աշխատին ուղղելու դանոնք : Վերջապէս երկու տասորդաց միտը լուսաւորել և սիրել բարոյական

խրատներով մշակել, ու սոխեցնել անոնց այն ամեն բաները՝ որոնք կրնան իմաստուն, տաւարիկ և երջանիկ ընել զիրենք, ահա՛ այս է նպատակը վերջնականագոյն : Ուստի կը յուսամք թէ խոհմաւարաբար ծնողք պիտի փութան զոնէ մէջմէկ օրինակ ծախու տունու իրենց գաւառացը համար : Յիշեալ մատեանը Թալաւայի Գաթալեան կազմելի բարեպաշտութիւն Գաթալեան տիկնոջ յատուկ ծախիւքը ի լոյս ընծայուած է ի դաստիարակութիւն իւր ծաղկաթիթ աղջիկ դասակաց մահտախ Երանուհոյ և մահտախ Պօղոսի :

Գործ ողկեղիկիկ Սամուէլ Ռաբբի հրէի :

Փորրաղիր աշխարհարար գրոյնի մըն է 158 Երեսէ բաղկացեալ, որուն բաղկանման հիշեալը՝ այսինքն Սամուէլ Ռաբբի հրէան՝ սուրբ Գրոյ վկայութեամբ կապացուանէ, թէ Քրիստոնէից աշխարհ Գիտուել այն Օծեալն ու Քրիկին է զոր մարդարեք գուշակեցին, և թէ նա ինքն է Եւսոյի մարդարէն Աստուած հօր, Լամանուէլ ըսածը : Այս պատուական գործը թէպէտեւ կարգաւ արժանի է ամեն բանասիրաց համար, բայց աւելորդ ընթերցումը մասնաւորապէս շատ օգտակար կրնայ ըլլալ աղջոյն այն սակաւաթիւ թերահաւատաց, որոնք սուրբ Աւետարանին ճշմարտութեանց վերայ երկեայութիւն կը ցուցնեն :

Գաթալեան Գաթալեան կաթաղիկոսի :

Այս աղգային պատմութիւնը՝ որ 1845ին սուրբ Երուսաղէմի վանոց տպարանին ի լոյս ընծայուած ու ապուստած է, այս անգամ նորէն տպուեցաւ մեծագոյն զուգութեամբ և բաղկանմանութեամբ վեց գրադիր օրինակաց հետ : Ութամալ 464 Երեսէ կը բաղկանայ և տպագրութիւնը շատ մարտի է :

Այս նորատիպ գիրքը՝ որ Փրանքով կը վաճառին, կը գտնուին Կաթալեան տպարանը, Կ. Պօլիս՝ Պ. Մարգարեանի խանութը, Հալէպ՝ արժաւ. տէր Կապառու քահանային գրասենեակը, և Տիգրանաւերտ Ս. Երուսաղէմի Միթէլիկի գրատունը :

Գիտեալ արժան է, որ հին և նոր կտակարանի ամբողջ ցանկը կամ համաբարբառը՝ որուն վերայ երկու տարիէ ի վեր անխոնջ ջանիք կաշխատէր սուրբ Երուսաղէմայ վանոց միաբաններէն արժաւ. տէր Թագեղոս վարդապետը, արդէն լրացած ըլլալով՝ որոշուած է տպագրութեամբ ի լոյս ընծայել թէ՛ աղջոյն ուսումնասիրելիք բարեհաճին ձեռնաստ ըլլալ անոր ծախուցը, կամ բաժանորդագրութեամբ և կամ առանձին օգնութեամբ :

Այս նիւթոյ վրայօք հետեւեալ աղգարարութիւն կը կարգաւորուի : Երուսաղէմայ վանքը հրատարակուած Միշ հանգիսին Գեղեւ, ամսատետրին մէջ :

Քանի մի բանասէր և ուսումնասիրան անձինք որքան որ մեծ փախք կը ցուցնեն սուրբ գրոց համաբարբառն որ յառաջ ի լոյս ընծայուելուն, և բազմօր ևս կը յորդորեն զմիայնաթիւնս ի գործադրութիւն նորին, այսու ամենայնիւ մեր դարձեալ նոյնը կը լինենք ինչ որ ըսած էինք նախորդ թուով, թէ նորս մեծագումար ծախուցը համար հասարակութեան և կամ մասնաւոր բարեբարաց ձեռնադրութեան կը կարօտի և ոչ լոկ յոր գործունէութեան : Յիշեալ աշխատարարութիւնն՝ որ Արապիկիցի արժանաւ. Թագեղոս վարդապետի անխոնջ և յորատեալ երկարութեան արդիւնքն է, Աստուածաշնչի մեծութեան չափ և գուցէ անկէ առկի ևս պիտի լինի. որոյ մէջ կը պարունակի նաեւ նոր կտակարանի համաբարբառը լիովն : Այն գիրքը ամեն աստիճանի թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ աշխարհական ուսումնասիրաց և զիանոց ամենակարեւոր համարուած է. վասնորոյ և շատ ժամանակէ ի վեր ցանկացողներ ունեցած է : Կը յուսամք դարձեալ թէ աղջոյն բարեբար չափի ներքին երկար միջոց անգործածելի լինակ մէջ մնալու յիշեալ երկարութեան թէ՛ ի հատուցումն ջանից արժանաւ. վաստակաւորին և թէ յօգուտ ուսումնասիրան անձանց :

Ընցեալ ամսոյ 27ին շաբաթ օրը, որ սուրբ Սարգիս զօրավարին տօնն էր, զիշերը փառաւոր պարահանգէս մի եղաւ հանդերձ հացիկերովով ի ծովեղերեայ գեղեցիկ տունը մեծապատիւ Սիւրբեան Թագաւոր Էֆէնտիկին ի պատիւ տօնախմբութեան իւր մեծ որդւոյն աղնուաշուք Սարգիս աղային : Քաղաքիս Հայ ու օտարաղլի երեւելի պերդաստանները շքեղափայլ հազուած՝ ներկայ գտնուեցան այս խաբարնաին, զոր նահանգիս ընդհանուր կատարելի

ՖԳՍԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՒՄՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵՍ